



XIX

**JORNADES D'HISTÒRIA
DE L'EDUCACIÓ
DONES
I EDUCACIÓ**

OLOT 18-20 NOVEMBRE 2010



Societat
d'Història
de l'Educació
dels Països
de Llengua
Catalana



FUNDACIÓ
D'ESTUDIS SUPERIORS
D'OTOT



Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca



XIX

JORNADES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ

DONES I EDUCACIÓ

OLOT 18-20 NOVEMBRE 2010



FUNDACIÓ
D'ESTUDIS SUPERIORS
D'OLOT



ÉS UN FET INNEGABLE LA IMPORTÀNCIA QUE LES DONES HAN TINGUT EN L'ÀMBIT EDUCADOR (FAMILIAR, ESCOLAR, ETC.). MALAURADAMENT LA MAJORIA DE LES APORTACIONS I ESTUDIS HISTÒRICO-EDUCATIUS FAN REFERÈNCIA AL TREBALL FET PELS SEUS COMPANYS, ELS HOMES. POC A POC SABEM DEL PAPER QUE LES DONES HAN JUGAT EN L'EDUCACIÓ AL LLARG DELS TRES DARRERS SEGLES, EN LA MODERNITAT I EN L'ÈPOCA CONTEMPORÀNIA. ES CONEIXEN NOMS COM ROSA SENSAT, FRANCESCA BONNEMAISON, DOLORS MONSERDÀ, CARME KARR, LEONOR SERRANO, ETC., -PER POSAR UN EXEMPLE DEL PASSAT SEGLE XX-, PERÒ EN FALTEN MOLTS D'ALTRES QUE TREBALLAREN INDIVIDUALMENT O COL·LECTIVAMENT EN POBLACIONS I COMARQUES DEL NOSTRE TERRITORI, DINS I FORA DE L'ESCOLA: ATENEUS, FÀBRIGUES, ETC. ÉS PER AIXÒ QUE VOLEM RECUPERAR PART DE LA TASCA FETA PER LES DONES EN EL CAMP EDUCATIU, JA SIGUI A L'ESCOLA O EN ALTRES NIVELLS: COLÒNIES, ESCOLTISME, CENTRES D'ESPLAI, CENTRES EXCURSIONISTES, BIBLIOTEQUES, POLÍTICA, SINDICATS, ETC.

PROGRAMA

DIJOUS, 18 DE NOVEMBRE

16.30h Recepció i recollida de material

17.00h Inauguració (amb autoritats municipals i acadèmiques)

17.30h Relació de comunicacions de l'àmbit 1

Les dones i l'educació durant la Il·lustració i el Liberalisme. En l'àmbit escolar i en altres àmbits socials.

Relatora : Xisca Comas

20.00h Conferència inaugural:

"Una educació pròpia: el compromís de les escriptores amb el públic femení"

A càrrec de Neus Real, Departament de Didàctica de la Llengua, la Literatura i les Ciències Socials, Universitat Autònoma de Barcelona.

Des de finals del segle XIX, les escriptores catalanes demostren una clara voluntat de contribuir a l'educació de les dones en la mesura de les seves possibilitats. Conscients, gràcies a les nacions europees de referència, del potencial de la literatura i de la cultura en aquest sentit, compaginen la producció literària amb l'acció cultural per proporcionar al públic femení mitjans i espais formatius prou diversos en les formes i els continguts: des de la novel·la psicològica fins al club esportiu, passant per l'assaig, la professió docent, les seccions periodístiques de tema polític i social, les conferències sobre moda, feminisme, art, sexualitat, etc. Durant els anys 20 i 30, la conjuntura política afavoreix especialment una dinàmica les traces de la qual, tanmateix, es poden resseguir sense interrupció al llarg del segle XX; fins i tot durant el franquisme. Aquesta conferència es proposa fer-ne un repàs general, per bé que centrat en l'etapa republicana -amb les novel·listes a primer terme- i en alguns noms de relleu especial [com Dolors Monserdà o Maria Aurèlia Capmany]. L'objectiu és exposar el compromís i el paper de les escriptores contemporànies nostrades amb i en l'increment del nivell cultural i la consciència de gènere de les dones del país -i, en darrer terme, el seu compromís i el seu paper en l'esforç col·lectiu per posar Catalunya al nivell d'Europa.



DIVENDRES, 19 DE NOVEMBRE

09.30h Relació de comunicacions de l'àmbit 2

Les dones i l'educació durant la monarquia alfonsina i la II República. En l'àmbit escolar i en altres àmbits socials.

Relatora: Mariona Ribalta

11.30h Pausa - cafè

12.00h Conferència:

"D'alumna a mestra. L'accés de les dones al magisteri oficial"

A càrrec d'Esther Cortada, professora d'Història a l'IES Gorgs de Cerdanyola del Vallès.

Al llarg del segle XIX les dones van aconseguir considerables avenços pel que fa al dret a l'educació. La seva entrada a les aules de les escoles primàries va tenir una doble dimensió. L'augment progressiu de nenes matriculades a l'ensenyament primari oficial va determinar la incorporació al magisteri d'un nombre cada vegada més important de dones mestres. La pròpia ideologia de les esferes separades considerava indiscutible que les encarregades de les escoles de nenes havien de ser dones. En un primer moment, es pensava que seria molt difícil atraure noies amb un mínim nivell cultural, disposades a dedicar-se plenament a la tasca de mestra a canvi d'un salari més baix, encara, que el dels mestres. Per aquesta raó, a les primeres mestres no se'ls van exigir gaire coneixements. Tampoc no es creia que per ensenyar nenes els calgués tenir un nivell acadèmic equiparable al dels seus companys, mestres de nens. Amb aquestes premisses, les normals femenines es van fer esperar. En aquest alentiment també hi van influir arguments de tipus moral, ja que es posava en dubte la conveniència de fer assistir regularment les futures mestres a classe. Es tractava de noies adolescents que podien provenir de zones rurals i que havien d'instal·lar-se a les capitals de província i concórrer a un centre educatiu amb professorat majoritàriament masculí. A grans trets, aquestes són les circumstàncies que van acompanyar els primers passos de les mestres de l'escola pública del segle XIX. Tot i aquest panorama inicial, el col·lectiu de les mestres va saber maniobrar hàbilment en un medi advers i fer un bon ús d'aquells elements que podien jugar al seu favor per tal de millorar el seu estatus i aconseguir el reconeixement social que creien merèixer. Podem afirmar que, al tombant de segle, les actuacions i els avenços professionals aconseguits per les mestres arribaven a posar en qüestió alguns dels fonaments de la mateixa ideologia de les esferes separades que, inicialment, havien fet possible la seva incorporació al magisteri.

13:30h Pausa - dinar

15.30h Relació de comunicacions de l'àmbit 3

Dones i educació durant la dictadura franquista. En l'àmbit escolar i en altres àmbits socials.

Relator: Antoni Tort

17:30h Projectió del documental *La memòria de l'escola franquista*, dirigit per Jesús Gutiérrez i Toni Herrero i realitzat per un grup de 15 noies de quart d'ESO de l'IES Montsacopa d'Olot.

19.00h Assemblea de la SHEPLC

Pels no socis: visita al Museu dels Sants d'Olot i al Museu Comarcal de la Garrotxa.

21.00h Sopar popular

DISSABTE, 20 DE NOVEMBRE

09.30h Relació de comunicacions dels àmbits 4 i 5.

Memòria oral i biografies i Aportacions sobre història de l'educació de la Garrotxa.

Relator: Jordi Feu

12.00h Pausa cafè

12.30h Conferència:

"La formació professional femenina i els límits de la modernització ocupacional a Catalunya a principis del segle XX"

A càrrec de Mary Nash, professora de la Universitat de Barcelona.

Durant les primeres dècades del segle XX els aires de canvi amb la modernització econòmica i social van consolidar la figura de la Nova Dona Moderna i la presència femenina en noves ocupacions en el sector serveis. La formació professional, protagonitzada primer per les feministes de l'entorn de Feminal i de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, i acompanyada després per les polítiques públiques de la Mancomunitat i de la Diputació Provincial de Barcelona, van tenir com a resultat l'emergència de les primeres generacions professionals de joves catalanes de les classes mitges. Aquesta intervenció examina el seu desenvolupament i planteja els límits en el disseny d'aquest perfil professional femení.

13.30h Cloenda de les Jornades



ORGANITZACIÓ:

Presidència:

Josep González-Agápito, Institut d'Estudis Catalans
Jesús Gutiérrez, Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca
Salomó Marqués, Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Comitè científic:

Jordi Pujiula, Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca
Miquel Puig, Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana
Maria del Carmen Agulló, Universitat de València
Irene Palacio, Universitat de València
Aida Terrón, Universidad de Oviedo
Carmen Sanchidrián, Universidad de Málaga
Pilar Ballarín, Universidad de Granada
Consuelo Flecha, Universidad de Sevilla

INSCRIPCIONS:

Matrícula general: 60€
Socis (PEHOC i SHEPLC), estudiants i jubilats: 30€
[La matrícula inclou un exemplar de les actes de les Jornades]

INFORMACIÓ:

Marta Figueras – Fundació d'Estudis Superiors d'Olot
972 – 262 128 – mfigueras@olot.cat

Teresa Balagué – Societat d'Història de l'Educació (Institut d'Estudis Catalans)
93 – 324 85 80 – tbalague@iec.cat

Xesca Tió – Departament de Pedagogia UdG
972 – 41 83 07 – xesca.tio@udg.edu

Organitzen :



Col·laboren:

